

Högre ambitioner för Sverige – nya mål för utvecklingen av den kunskapsbaserade ekonomin

Två nya mål för den ekonomiska politiken

Partistyrelsen har idag har idag antagit förslag till beslut inför partiets förtroenderåd som hålls på Stockholms universitet den 3-4 december i år. Partistyrelsen föreslår att två nya mål för den ekonomiska politiken utarbetas. Målen syftar till att ytterligare utveckla och befästa den politik som slogs fast i partiets budgetmotion 2011; ”På väg mot den kunskapsbaserade ekonomin”.

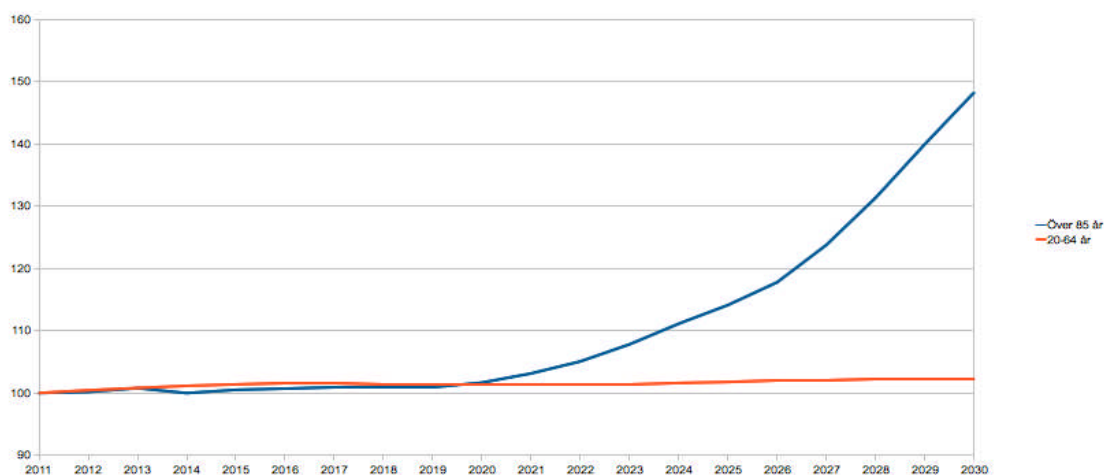
- Statsbudgeten kompletteras med ett sysselsättningspolitiskt ramverk innehållande till exempel mål om antalet arbetade timmar och sysselsättningsgrad.
- Möjligheten att vid sidan av befintligt mål för offentligfinansiellt sparande utarbeta ett mål för de statliga investeringarna i reala tillgångar ska ses över.

Arbetet med att i detalj utarbeta målen och tillhörande indikatorer ska redovisas senast i budgetmotionen 2012.

Varför behövs det ett sysselsättningspolitiskt ramverk?

Som framgått av de senaste veckornas mediareportering står vård- omsorgssektorn inför stora akuta utmaningar. Den verkligt stora utmaningen är dock långsiktig. Fram till år 2030 kommer antalet personer i Sverige över 85 år, det vill säga personer som generellt är i den mest vårdkrävande åldern, att öka med omkring 50 procent. Under samma period förväntas befolkningen i arbetsför ålder (20–64 år) stagnera (+2 procent).

Figur 1. Befolkningsprognos 2011-2030 för personer över 85 år samt personer i åldern 20-64 år. (2011=index 100).

Källa: Egen bearbetning av prognosdata från SCB

Den demografiska utmaningen kan schematiskt delas in i två faser. Under de närmaste tio består problemet i att hantera en situation med stora pensionsavgångar samtidigt som inflödet till arbetskraften förväntas bli lågt på grund av relativt små ungdomskullar som dessutom dröjer med att debutera på arbetsmarknaden till följd av allt längre utbildningstider. För första gången i modern tid kommer antalet nyutbildade ungdomar att vara lägre än åldersavgångarna. Den delen av ekonomin som synes få de mest omfattande kompetensförsörjningsproblemen är offentlig sektor.

Nästa fas, som inleds efter 2020, handlar om välfärdens finansiering och hur man hanterar den svårlösta offentligfinansiella ekvation som består i att den stora 1940-talsgenerationen träder in i vårdkrävande ålder samtidigt som tillväxten i antalet arbetade timmar i ekonomin stannar av.

År 2010 redovisade Sveriges kommuner och landsting en analys vars slutsats var att om vi fortsätter att finansiera välfärdstjänsterna på samma sätt som idag fordras att kommunalskatten i genomsnitt höjs med ungefär 13 kronor 2035. Det motsvarar ett ökat finansieringsbehov på cirka 200 miljarder kronor uttryckt i 2011 års priser.

Mer arbete och fler arbetade timmar måste bli huvudspåret för välfärdens finansiering i framtiden. Politiken måste redan nu inriktas på att med full kraft ta sig an den utmaningen. Därför behövs ett sysselsättningspolitiskt ramverk, som tydligt styr de politiska insatserna på olika områden och nivåer mot det övergripande målet om full sysselsättning.

Mål för investeringar i reala tillgångar skulle kunna öka långsiktigheten i politiken

I ett internationellt perspektiv har Sverige starka statsfinanser, vilket till stor del förklaras av det offentligfinansiella ramverk som tidigare socialdemokratiska regeringar utarbetade. För att bedöma värdet på statens förmögenhet räcker det emellertid inte med att enbart se till statens finansiella ställning. För att bedriva en väl avvägd ekonomisk politik måste man även beakta hur de statliga reala tillgångarna, det vill säga värdet på vägar, järnvägar och annat fysiskt kapital i statlig ägo, utvecklas.

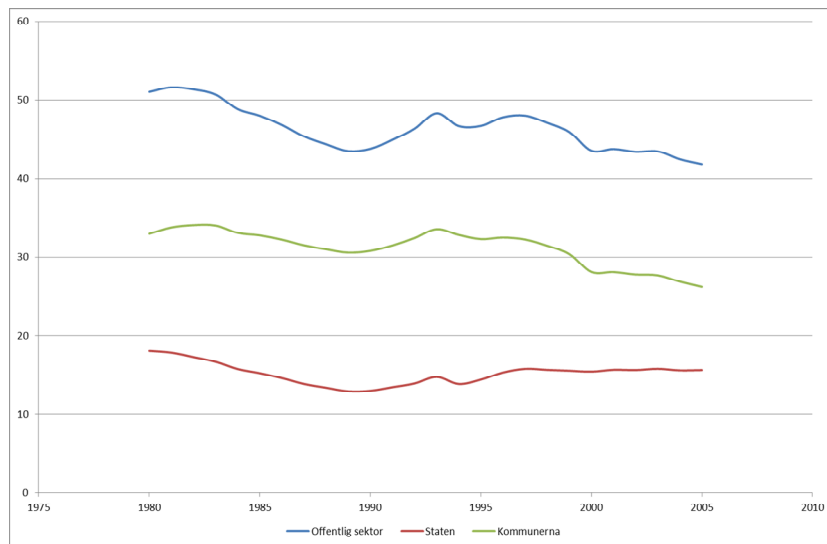
Värdet på den offentliga kapitalstocken beror av investeringsbeslut som tagits under en betydande tidsrymd. För att analysera behovet av ökade investeringar behöver man därför studera utvecklingen i ett längre historiskt perspektiv.

Den ekonomiska statistiken indikerar att Sverige under lång tid investerat för lite i reala, offentliga tillgångar. Fram till omkring 1970 ökade de offentliga investeringar snabbt, både i absoluta tal och mätt som andel av BNP. Efter 1970 skedde en successiv förskjutning i de offentliga utgifterna från investeringar till konsumtion. Sedan ungefär femton år tillbaka har de offentliga investeringarna stabiliserats kring 3 procent av BNP, vilket kan jämföras med 1970 års nivå på 5 procent av BNP.

Det finns starka argument för att den offentliga realkapitalstocken, som till stor del utgörs av transportinfrastruktur, långsiktigt måste växa i minst samma takt som BNP. Skälet är enkelt. Belastningen på det offentliga realkapitalet växer i princip linjärt med aktiviteten i ekonomin, och då inte minst genom ökande trafikflöden. Om det dessutom sker en viss inrikes omflyttning av befolkning och ekonomisk aktivitet bör tillväxten i kapitalsocken vara ännu något högre än BNP-tillväxten för att klara den ökande belastningen på tillväxtregionerna.

Att studera hur realkapitalstockens värde i förhållande till BNP förändrats över tid är därför är intressant när man ska bedöma det aktuella investeringsbehovet. Finanspolitiska rådet har dock genom egna beräkningar skapat tidsserier från 1980 och framåt över statens och kommunernas kapitalstockar. Dessa beräkningar visar en över tid markant nedgång i offentlig sektors kapitalstock. Utvecklingen kan i första hand härledas till kommunsektorn, men även den statliga stocken har över tid minskat i storlek relativt BNP.

Figur 2. Den offentliga realkapitalstockens utveckling 1980-2005

Källa: Egen bearbetning av data från Finanspolitiska rådet

Det är mot denna bakgrund vi vill se över möjligheten att vi sidan av befintligt mål för offentligfinansiellt sparande se över möjligheter att även sätta ett mål för statliga investeringar i reala tillgångar. Det kan finnas en risk i att permanenta utgiftsökningar och/eller skattesänkningar prioriteras framför produktiva investeringar. Ett sådant mål skulle kunna bidra till att öka långsiktigheten i den ekonomiska politiken. Det nuvarande finanspolitiska ramverket säkrar långsiktigt en solid finansiell ställning för staten men ger ingen garanti mot för låga investeringar i reala tillgångar. Det kan därmed finnas en risk att permanenta utgiftsökningar och/eller skattesänkningar prioriteras framför produktiva investeringar.